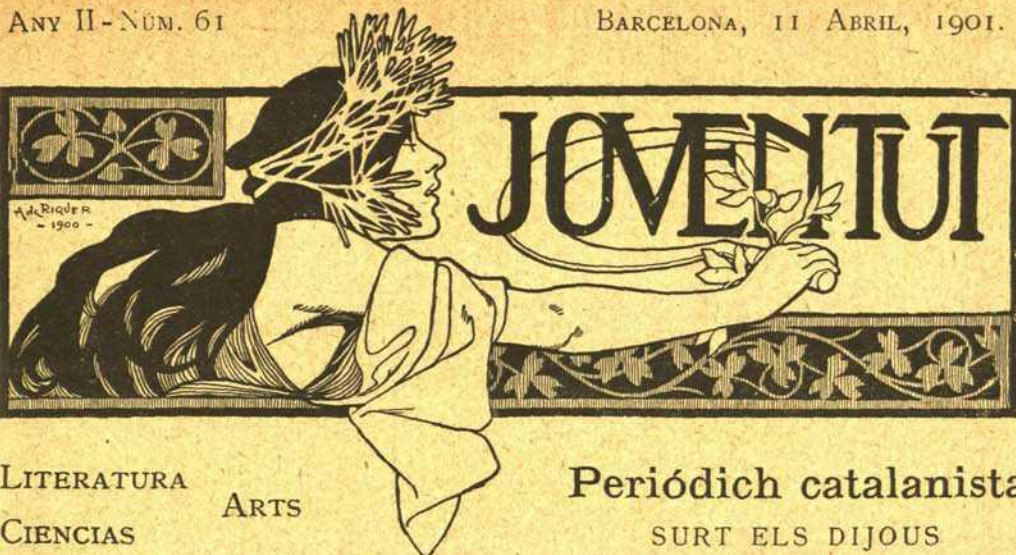

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT... 20 CÉNTIMS
> ATRASSAT, AB FOLLETINS... 40
> SENSE FOLLETINS... 25

SUMARI:

Resurrecció I, per Pompeyus Gener. — Ni ara ni may, per J. Mallofré. — La política a montanya, per Antón Busquets y Punset. El pas del tren, per R. Suriñach Senties. — Amorosa, per J. Novellas de Molins. — Hivern, per Xavier Viura. — L'aptitut, per F. Pujulá y Vallès. — Rusticus Satyricus ó sia el drapayre satírich, per Joseph Aladern. — Llibres rebuts, per Oriol Martí. — Teatres, per Emili Tintorer. — Novas.

Y lo mateix li passarà á Catalunya!

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Verdager. Plech 14.
QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS..., per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 14.

La varen dominar, després de Casp, reys d'Aragó que no eran de la seva rassa.

Aquests varen enganxarla á Castella, á ella y á tot son hermós patrimoni del Mar Mediterra.

Castella, ab sa dinastia d'Austria, se la va subordinar com á provincia conquistada. Els seus fills no varen poder anar á un nou món descubert ab l'ajuda y'ls diners dels seus antepassats.

La varen dominar exércits estrangers.

La varen saquejar, enrunar, desarmar; y fins li lligaren las ganivetas de tallar el pa á la taula.

Se li va imposar una llengua extranya, uns ideals que no eran els seus, y se li va fins falsificar la Historia. Segons els historyayres oficials, ella no havia fet casi res: Castella ho havia fet tot. Ella era sols una rassa rebela-da que calia castigar.

Com á consol, se li concedia una sola virtut: se li deya que'ls seus fills eran trevalladors, com podian dirho'ls Faraons als esclaus d'Israel que construhian las piràmides, per forsal

Com á lletras, tambéns amagavan la Historia. Alló dels sigles XII y XIII, havian sigut els provensals. Després sols venian els castellans, y nosaltres eram com uns parias. Y

RESURRECCIÓ!

Els morts no ressucitan.

Dintre l'ordre de la Naturalesa, hi há adormiments, aplanaments, aixafaments, difumacions, desaparicions més ó menys duraderas; però lo que no es, ja no torna á ser.

Lo que ressucita es lo que sols estava enterrat, enfonzat, eclipsat ó adormit.

L'Imperi de Babilonia no ha ressucitat, com tampoch l'antiga Egipte, ni l'Imperi d'Alexandre, ni el dels Césars, ni el de Carlemany, ni el de Carles V. Ja son beñ morts!

Peró la Italia, que no era morta, va ressucitar.

no'n sabiam d'escriure en castellà, ni que volguessim, ni que'ns hi matessim (y deviam esforsárnoshi), y fins ens ne varen convèncer á nosaltres mateixos.

Per tot deviam mirar cap á Madrid. Allí, segons se'ns deya, hi havia'ls sabis, els grans escriptors, els grans patricis.

L'aixam d'empleats castellans qu'omplia Catalunya, á cada punt ens afrontava. Per tot arreu ja no's parlava més qu'en castellà. Y lo que aquí feya gracia, era lo que á Madrid ne feya: lo andalus, y de lo andalus, lo gitano. Fins el *chulo* va tenir aquí una traducció estantíssima: el *pinxo*.

Y Catalunya fou esquarterada. Varen ferne quatre provincies ab quatre centres oficials, desd'ahont sols se mirava cap á la Cort; y's procurava sembrar l'antagonisme ab las altrás parts de la patria que la Naturalesa y la Historia havian fet.

Per la gent superficial, Catalunya era ben morta. Fins els seus fills, els que volian lluhir-se, oblidavan sos usos, sas costums, sa llengua y sas maneres. Se'n anavan cap á la coronada vila, y allí tractavan fins de dissimular el seu origen. N'hi havia que fins ni se'n recordavan, ó no volian recordarsen.

Mentres tant la patria, l'antiga patria de tants héroes, dels deslliuradors del mar llatí, era governada ab lleys draconianas. Autoritats crudels la manavan, ab estats de siti casi continuus, ab fusellaments en massa, ab deportacions. Una policia malvada li espiava fins els seus més petits actes. S'arribava als torments més horrorosos, y al assassinat (1). Ab pretext de salvar la societat amassada, se tornavan á posar en boga las antigas torturas de la Inquisició, las més refinadas.

Catalunya sufria y callava porque la tenian amordassada.

Peró no era morta.

Els seus fills miravan cap á Europa. Treballavan y pensavan. Y pensavan y sentian.

Tenian a prop, en el mateix Mar, á la hermosa Italia, oprimida també per una rassa estrangera y per la dominació austriaca, que s'havia deslliurat d'ellas y de las supersticions clericals que la tenian com morta.

(1) Vegis lo que feya la célebre ronda d'en Tarrés, fins el 54.

Y al costat tenia á Fransa, que li ensenyava una escola de Llibertat y un nivell superior de cultura y d'humanisme, enfront del qual sos dominadors, la rassa del Centre que volta passar com superior y culta, resultava barbre, monòtona y atrassada com una tribu d'Àfrica. Per Fransa també li arribavan correus de las altrás nacions d'Europa.

Y ha enviat els seus fills a tots els demés pobles per'aprendre y veure.

Y ha pensat y ha treballat, ha reconstruït sa Historia y ha vist qu'era molt superior, en civilisació, á la de Castella. Y ha desenterrat sas tradicions, y ha trobat qu'eran d'un comú origen ab las dels demés pobles aris de la Europa. Y ha estudiat la seva ascendencia, y ha vist que sa rassa derivava de rasses superiors á la dels que la dominavan.

Y ha tingut art, é industria, y gran comers y riquesa. A pesar de las trabas y de las imposicions del Centre, ha esdevingut gran y forta.

Y ha tingut una capital cosmopolita, més gran, més numerosa, més treballadora y més intelectual que'l Centre. Y las provincies artificials s'han considerat com no fetas. Y fins á través del mar, s'ha vist qu'era una ab las islas que té al enfront. Y s'ha sentit germana, y de la mateixa rassa, que'l Mitjorn de Fransa. Y ha tingut totas las simpatias de las nacions cultas d'Europa, y la seva llengua s'ha tornat á posar en us en totas las esferas.

Y ha tingut poetes, pintors, esculptors, arquitectes, músichs, homes de ciencia, filòsops, homes de lletras, entre'ls quals n'hi ha hagut molts qu'han admirat pel seu geni las nacions cultas, lo mateix si han florit aquí, que quan ho han fet en els grans centres d'aquellas.

Y s'ha sentit ella, s'ha sentit poble, s'ha sentit nació, s'ha sentit patria; y un cant profètic ha ressonat com un preludi d'alleluya:

Catalunya triomfant

tornará á ser rica y plena!

.....

La resurrecció de la seva personalitat, del seu esperit, de la seva ànima, es ja un fet.

¿Quán ho será la del seu cos?

Quan ella vulgui!

POMPEYUS GENER.

NI ARA NI MAY

S'acosta'l periodo electoral, y per lo que resulta, els elements anomenats *pràctichs* lluytarán per'obtenir el triomf d'uns quants candidats á Corts.

Ja era hora que lliuresin batallas *frech á frech* ab l'enemich polítich (que no deu ésser tan feréstech com sembla quan en las eleccions passadas els ne deixá treure uns quants per caritat), y, sacrificantse per la patria, presentessin el cos al caciquisme.

Mes també fora hora de que aqueixos *pràctichs* desenganyats d'en Polavieja diguessin ben alt, pera no donar lloch á confusions, que la seva veu no es ni pot ésser de cap manera la veu del Catalanisme, ja que aquest, en las deliberacions de las sevas Assambleas, té ben fixat el camí que deu haver de seguir pera implantar nostre programa, y ells, tot volent passar per catalanistas, no han complert cap de las condicions que á l'Assamblea de Reus s'acordá exigir á tot candidat catalanista. Cosa que proba d'una manera clara que de tals declaracions se'n ressentiria la candidatura.

Feta aquesta aclaració, encaminada á donar la veu d'alerta als que de bona fe vulguin secundarlos, á fi y efecte de que després no prenguin com á desengany una cosa ab que'l Catalanisme no hi té absolutament res que veure, passarém á parlar lleugerament, perque l'espai no ho permet, de si es ó no convenient que'l Catalanisme utilisi aquesta arma legal per'obtenir el triomf de las nostras ideas.

Els que creuen que ab l'actual organització del Estat espanyol podrian implantarse nostras teorias, fan bé d'anar á las eleccions —sempre suposant que aquestas fossin legals y veritat;—mes els que del Catalanisme'n tenim un concepte més elevat, els que creyém qu'es alguna cosa més que un de tants partits polítichs, els qu'estém convensuts de que no va á modificar formas ni detalls de l'actual organització política, sinó que d'ella no'n vol res ni pot aprofitarne res, els qu'en la implantació de nostras ideas hi ve'yém la resurrecció d'una personalitat ab vida propia y qu'es incompatible la seva existencia mentres existeixi la que avuy predomina, els que dirigim nostres esforços á

destruhir y no á apuntalar, els que tenim fe en la existencia d'una ànima nacional que fa temps vola per Catalunya buscant un cos pera darli vida, els que creyém que aquest cos ha de prepararse pera que sia digne d'unirse ab aquesta ànima, no podém de cap manera creure en la eficacia de las eleccions.

Si las nostras teorias fossin fillas de la evolució que sofreixen els pobles y tinguessin tan sols per finalitat perfeccionarlos, comprendria que un dia ó un altre arribessin á imposarse als nostres enemichs; però es que entench qu'es qüestió de dignitat, per l'un y de vida ó mort per l'altre, y ni nosaltres hem d'abaixar el front pidolant almoyna, ni ells se resignarán á morir firmantse ells mateixos la sentència.

La historia de la dominació espanyola á América no ha d'ésser pera nosaltres lletra morta; las llissons que'ns ofereixen aquellas planas aprofitemlas, y no perdém el temps en miserables y rastreras lluytas electorals. Castilla no acostuma á concedir: tot lo més que fa es consentir que s'ho prenguin. Es, donchs, molt més digne y molt més ventatjós ésser radical que *pràctich*.

J. MALLOFRÉ.

LA POLÍTICA Á MONTANYA

—Ja ho veus, Lari: heu tornat á caure.

—Bé'ns tornarém prou á aixecar... No frisis.

—Aixó es el mal, que os tornaréu á aixecar. Reixotre! y es pla ben extrany aixó!

—¿Ho trobas extrany?

—Y tant, home!

—Peró, si es la cosa més natural del món!

—Del món, no; si per cas d'Espanya.

—Bé, home, tant es.

—Ey! Ey! Lari, no es tot hù, no; bon tros se'n falta.

—¿Per qué no ha d'ésser aixís? Digam.

—Home, senzillament, ab quatre paraulas t'hi diré la meva, y veurás com vens cap á mi tot seguit.—

Y carregant el pipot, boy adressantse la barretina, continuá'l Feliu:

—Quan treyém un brau del bras de la carreta, cansats de soportarli caygudas, volcos, estimbays y emmelsaments, y'l deixém, esperant qu'algún carnicer se'n enamori per'endossarlo als parroquians, ó algún masoveret ens el copsi pera fer la carrera del moli ó de las feixas baixas, al cap d'un ó dos ó tres anys, no'l tornarem pas possehir pera desemboscar ni tirar ab un altre de més jove; aixó seria senyal ó de que aném de cap per avall ó que'ns hem begut l'enteniment. Donchs mira, aixó mateix passa á l'Espanya... Net y clar, tal com te dich; y es pla bona llástima que'ls catalans ens hi haguém d'acoblir á n'aquest negoci montanyós del Estat; prou planers aniriam nosaltres sols fent la carrera per compte propi y no á la bona de Deu, sense tenir probabilitats de arreconar cap *unsola* á la caixa, que vaja, ja estich cansat de sentirhi la sola flayre de pomas del ciri ab que la proveheix la dona de casa. Refutrats! Encara que groguejin no'm dura pas tant l'encant de creurem qu'es or.

—Home, senzillament: fins que surti gent capassa pera tirar la carreta del Estat, hem de soportar las caygudas, volcos, estimbays y emmelsaments dels bous vells, que á pesar de durnos la carreta pel pedregá, els hem de perdonar, ja que no hi há braus més joves al mercat.

—Ah! donchs aixis, mira: si no hi há bous, fem la feyna á má. Digas á n'en Calau que fassi la carrera d'Arbucias á Sant Hilari ab la mula ronyosa y'ls ruchs escuats.

—Oh! aixó no pot ésser.

—Donchs aplica'l quento. L'Estat espanyol no pot anar com va ara; lo millor es que cada regió vaja pel seu camí y ab llur propi bagatje.

—Repuday de Feliu! T'explicas com un gran sabil!—digué en Lari xarrupant del vi que li fumejava dintre la olleta de prop del caliu.

—Noy, ja veurás, no t'espabilis; n'estich cansat de pagar y més pagar. Els cabals no'm sobran y'm cal obrir uns ulls com dugas taronjas.

—Ja ho podéu ben dir, Feliu... Carat, ja n'estich ple de sermons dels que'ns fan els diputats quan venen per vots!—digué'l fadristern de la Coromina.

—Ves cuántas promesas no'ns han fet, de

si acabarian la carretera del Pla Soler y'l pont de la carretera grossa!

—Alerta qu'ho vegis tu aixó!—respongué l'avi del Mayol.—Ja n'he vist un debolit de gent d'aquesta predicar á la nostra plassa, cridant de la carretera y del pont... però la carretera y'l pont... están á la subasta, y Deu sab quán será que hi tranzitarem nosaltres.

—Bé ho veig prou clar aixó—digué un altre de la rodona.—¿Sabs qué succeheix? Donchs... res... ¿Ha de venir un á cercar vots? Procura ferse amic dels primers contribuents, y ab afalachs que saben á mel, d'un tros lluny els fa trevallar, y clar está que nosaltres no podém dir que no de res. Tristos terralloners, ens cal estar bé ab els grossos; del contrari, ens hi va la pell.—

Creguéu que dona bo sentir aquestas conversas pels hostals de pobles montanyenchs, sobre tot quan tomban algún ministeri; y es pla ben cert que per més que llurs conversas sigan xavacanas y á voltas incultas, encarnan sempre un plany llastimós que demostra com está la Espanya. Y pensar que nosaltres ens hem d'enganxar á n'aqueix carro esdernegat!... Aixó fa que cerquem els medis de regeneració dintre un ambient ahont, en veritat, no hi poden respirar els pobres d'esperit. La nostra política, que no es política, es la salvadora; y sencera com es, pura y verdadera, portará, á no dubtar, la llibertat que'ns cal.

Jo que la so propagada, la doctrina salvadora, per las montanyas de la nostra terra, so palpat l'efecte que fa entre la gent bosquerola, y en veritat que no pot ésser més falaguer. Entenen perfectament el nostre programa, y ademés s'encarna de debó en son modo d'ésser, com no s'hi encarnará may el que predica la xerrameca madrilenya, en quinas mans per desgracia está la salvació de la pobra Espanya.

Desengányinse'ls fanátichs de la xulaperia: Espanya no té cura, va de dret al abim, y rera d'ella hi duria á Catalunya, lo que no será perque'ns sabrém adressar ab la nova florida dels nostres ideals, y sens dubte que després de la florida vindrá la granada. Els polítichs madrilenys se creuhen que'ls nostres rústichs montanyesos sufriran, com fins ara, silenciosos, las ferestas acomesas y atachs de tants investigadors y recaudadors.

HIVERN

No, no sofrirán més, puig ja'n comensan d'estar tips d'aquest joch de catúfols foradats que tan sols remouhen l'aygua sense durla á lloch. Y sobre tot, que vajan ab cuydado á valerse de la forsa bruta pera lograr llurs intents... Aixó del estat de siti ja comensa de semblarse al *Papu* espanta quitxalla, y no hi há més, la quitxalla's fa gran.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

EL PAS DEL TREN

Com una monstruosa serp, surt el tren d'entre las blavosas montanyas. Els arbres el veuhen primer, però restan inmóvils. Ja fa tants anys que'l coneixen!

Se sent un soroll llunyá que va creixent... creixent...

Els aucells fugen esporuguits y'l tren ràpidament s'acosta. Las rosellas sota'l blat tremolan, com si temessin la mort avans d'hora.

Y passa'l tren... la terra s'estremeix... un fum blanch s'extén sobre'l camp d'espigas d'or, y s'hi filtra, y desseguida s'enlayra, fonentse... fonentse... Las canyas verdosas s'espantah y s'abracen... y'l tren fuig... fuig... y'l soroll á cada moment es més llunyá... y'ls arbres se miran el tren inmóvils, y'ls aucells tornan, y repaix la tranquil·litat.

El bon pagés, al passar el tren, s'aixeca del mitj de la vinya y'l mira com se'n va cap á llunyañas terras, y sent com si una espurna d'un desitj inexplicable li encengués el cervell; però de sobte, en un moment, pensa en sa vida tranquila y en els brassos oberts que á posta de sol l'esperan á casa, y torna á ajupirse com si volgués posar arrels en sa terra estimada.

R. SURIÑACH SENTÍES.

AMOROSA

Quín sol de juny! Espigas y rosellas frisan d'amor.

Quín festejar papallonets y aucellas!

Quíns batements el cor!

Estimemse, ángel meu, ara qu'es hora;

gosém d'eix sol ardent;

no perdém los petons, que'l cor s'anyora

y es molt trist lo sufrir d'anyorament.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

Deu meu, quína nevada
ni's veu un brot,
qué blanch es tot, Maria,
qué blanch es tot!...

F. CASAS Y AMIGÓ: *Hivern*.

En aquella nit d'hivern la gran ciutat era blanca de neu, com una dona impura embolcallada en una vesta verginal. Pels llarchs y majestuosos carrers la neu hi queya persistente. Els superbs palaus tenian quelcóm d'espectral ab las esculturas de sas fatxadades que semblavan palpitant ab un panteix solemne, embolcallades en la blanca tofa... Y pels llarchs y majestuosos carrers la gelada hivernal hi era com may punyidora. Pels ombrus costats del gran passeig sumptuós que s'allargava lentament del mitj de la ciutat fins aprop dels arrabals en penombres, hi lluhian els altius fanals ab una claror tota freda... y las borrosas rengleras d'arbres dibuixavan la nua silueta devant dels aristocràtics casals. Els aristocràtics casals, lluhian els uns pels finestrals ab clarors de festa, y semblavan dormir els altres, ab sas portas y finestras tancadas, com si fossin deshabitats.

Arraulits com aucells en las esplendorosas gradas dels porxos, els infants perduts y'ls mendicants hi devian somniar el somni més hivernal, sentint la fuhetada del gel de la part d'afora, sentint las remors acariciadoras de festa de la part de dins. Els cavalls dels caruatges qu'esperavan devant d'algunes portas, renillavan impacients... Y'l silenci del passeig, que deixava ohir las remors d'alguna dansa, era interromput tan sols pel soroll d'un caruatge que passava bronzint ó per la apressada remor d'algunes passas fugitives.

Qué n'era de fantástica la nit d'hivern en aquell passeig!... Un encant sobtat, desconegut en la ciutat en altrés horas del dia, embolcallava'ls palaus, els arbres; donava á la ratlla del passeig, que's perdia al lluny tota nevada, la recordansa d'una d'aquellas carreteras que semblan sense fi, que's perden al lluny com un crit persistent de la montanya... Tots aquells murs semblavan cuberts per un vel de neu, que'ls feya evocadors d'una ciutat ideal, en quína hi rel·lisquessin

constantment sonoras remors de festa... Y las imatjes dels vitratjes de colors que's projectaven il·luminades de la part de dintre, semblaven dilatar-se al impuls d'una inefable presió, com si l'alenada de joia que devia surar per las sumptuosas salas brilladoras, s'esforés en eixir pels majestuosos cristalls, fins a la freda buydor de la via deserta.

Tota la immensa tristesa del hivern semblava esbandir-se aquella nit a mida que'ls espessos borrallons s'esbandian... Y devant d'aquella nevada indiferent, devant d'aquella mortalla hivernal que semblava cubrir tota la terra, un pressentia las inmensas planurias sens un bri d'herba negrós, las perdudas masías ajocadas enllà d'enllà, sitiadas per un immens llensol fredissim; un somniava ab las superbas pradas curulladas de flors y rublertas de cántichs al estiu, dormint y palpitant com mortas cubertas pel blanquíssim mantell gelat... Y'ls bels, d'un anyell perdut semblaven ohirse, fondíssims, ofegats, desd'aquell passeig... Y las anyoradas cançons dels pastors semblaven ohirse encara molt més lluny... Y confosas ab els borrallons voladors, queyan en terra algunas aucelles mitj balbas.

Y darrera'ls vidres d'un dels finestrals de son palau silenciós, ella esguardava la via. Al seu darrera la dolsa cambra perfumada hi destriava tot son encant. La claror rosada d'una bella llantia mitj-aval donava a la cambra una atractiva y misteriosa apariència... Las severas motlluras del sostre semblaven cubertas per la mateixa daurada pols qu'en els altars abandonats hi cubreix las imatjes més oblidades... Els tapissos dels murs apenas se veyan... Solzament ressortian, y encara d'una molt velada fayssó, els quadros y'ls mobles acostats a la paret, com si ells sols marquessin las fitas d'un sorprenent recinte... Las grossas, voluptuosas flors dels cortinatjes, semblaven exhalar un perfum imperceptible pels sentits, que ubriagava l'ànima... Y en la catifa s'hi desfeyia la llum simulant capritxosas sinuositats... La figura d'ella, blanca, guaytant el passeig, semblava una aparició dolcíssima... la enamorada del hivern vivint en el tebi lloch ahont s'hi guardava l'últim esforç del estiu suavíssim... Y'ls sons de festa arribavan fins a aquella cambra apaybagats, y semblavan una acústica il·lusió.

Ella oscilava devant del hivern... En aquells instants, tota la pura forsa de la seva juvenesa en flor cremava devant de la neu, com una foguera inextingible demunt d'un espay gelat... Totas las recordansas de las bellas y desaparescudas estacions passavan devant seu, com munió d'hivernals papallons que volessin al compás de la música forana... com professó d'aparicions radiantis qu'ani messin el llarch passeig desert ab una serena claror de joia. Las santas frisansas primaverals parlant quelcóm desconegut entre las blancas flors del ametller y entre las poncellas frescals de las rosas primerencas... las xardorosas caldas estivals despertadoras d'inconeguts é inefables anhels entre las vibracions potents de la Natura palpitant... las esllanguidas y al ensemps concretas visions surant en las primeras despullas tardorencas... tot era en aquella hora en els batechs de son cor... May havia sigut, per ella, sentida d'una manera tan intensa la presencia del hivern... Aquell hivern li parlava de tot un futur poema apassionat que vindria ab las altras properas frisansas dels verts camps, que suraria com un vol de coloms demunt dels novells blats, que com la més sublim oració entre las branques dels alts arbres prometedors s'enlayraria... Aquell hivern li descobria'l secret de tota la seva ansietat constant... Li descobria més que may, li evocava la il·lusió tardoral d'una fayssó quasi palpable... Y ella alashoras comprenia ben bé tot l'encant de la mortal estació... Aquell Germà desitjat, aquell Amich sens igual, ab las properas vibracions primaverals vindria... Ella'l sentia ben bé, ella'l tenia en son cor ben bé, ella'l sentia arribar com si vingués íntimament unit ab la forsa del bon temps que la feya estremir ab vibracions sobtadas... y ella, al acariciar son somni, tremolava ab fruhició... Tota la cambra semblava animada per aquell somni solemniat... Y entre l'èpica esgarifansa del hivern qu'ho semblava cubrir tot, qu'ho semblava vèncer tot en un aclaparament formidable, en la temperada dolsor d'aquella cambra reyal semblava qu'hi nasqués el primer do qu'en un temps proper revifaria la terra en una florida sublim é il·luminaria'l cel ab els serens destells de sa llum potent...

De sobte, la neu minvava; els borrallons es-

devingueren febles, febles, y al ultim una serena, com may gelada, vingué... Pel llarch y desert passeig la neu cruixia sola, sola... Alguns trossos se despenian de las ferradas baranas de las casas y queyan en l'acera d'en tant en tant. Pels arbres els regalims de neu s'escorrian y penjavan anguniosos... Y'ls remors de festa esclataren fortament mentres la fredor baixava més intensa... Els carruatjes passaven entre la neu ben silenciosos, y aquell passeig semblava mitj mort... Ella, alashoras, sentint en son delicat temperament tota la intensitat de las joyosas notas que li arribavan un xich confosas, percebint de sobte tot lo que la futura primavera li portaria d'inefable, comprenent tota la immensitat d'aquella magnifica nit, que resplandia en la neu com la llum de la lluna demunt d'un camp de fajol, s'abandonà anhelanta demunt de l'ampla cadira de vellut, com cigne inspirador abandonantse a l'aquática carícia.

Després s'alsà apressadament y aspirà ab ardor la flayra de las flors qu'embaumavan la cambra... Després las mirà un instant, las tragué del gerro y las acostà a son rostre ab fervor, com si volgués confondres ab ellas... y després, desfent el ram ab febre, n'agafà unas quantas y las deixà caure entre sos pits. En aquell moment, la música forana la semblà enlayrar més que may; semblà que, per la forsa de la llunyana harmonia, una munió de parellas joyosas entravan dins de la cambra impetuosament. La llum rosada de la llantia pampallugueja, y la esplèndida claror d'un fastuós saló semblà enlluernar a n'ella... Y entrant alashoras en sa arcoba, agafà un gran llibre y l'obrí al etzar... Y aparegué devant de sos ulls la més completa visió primaveral... En aquellas planas un destre gravador hi havia copiat unade las més bellas obras dels antichs... En la frondosa verdor d'un bosch secular, una bella y benhaurada parella semblava donarse'l primer òscul d'amor. Ell era jove, hermós com Apol, tendre com un infant y coratjós com un cadell de lleona... Ella era bella com l'ànima del bosch; sas espatllas semblavan d'evori y ls seus pits semblavan dos capolls de lliuri; sos cabells li davan un púdich encis magnífich... y tota la sublimitat del paisatge que'ls voltava semblava ésser difosa en la seva tendra carícia amical!...

Ella sospirà fondament; la música continuà llanguida, quasi voluptuosa... y ella deixà caure'l llibre obert. De sobte, refentse, s' desfé níviosos ls cabells, y ls cabells la inundaren; descordà son vestit, y aquest caygué a terra com la seda d'un capoll al eixir la crisàlida... y llur verginal nuesa quedà tapada en un ample mantell... Ella avansà vers el llit olorós mitj en penombra... Y al descobrir sa espatlla, el mirall retratà sa imatge, ab una acció semblant a la de la donzella del bosch... Ella's detingué mirant el mirall, quelcóm ruborosa, recullint sa cabellera ab el bras dret... El mantell, rellicant allavors, descubrí quelcóm de son pit en calma, perfumat lleument per las mortas flors... Y ella s'endinzà en las penombres, apartant la vista del mirall... y clogué ls ulls esperant el somni... mentres sos llabris sense màcula somreyan dolsament ab el record de l'abrassada primavera dels dos ayments seductors, entre la magnifica verdor dels paisatjes fabulosos.

XAVIER VIURA.

L'APTITUT

Era un'ampla planuria tota cuberta d'herbas y flors. En mitj d'ella s'hi destacava un arbre d'ampla copa, atapahit de flors y fullas. Al costat del arbre, tan a la vora que casi bé semblava ésser ell mateix, una dona de senzillas formas, sense cap vestimenta, estava dreta guaytant tot l'encontorn.

Pel pla's movian las siluetas dels homes, que marxaven envers l'arbre trepitjantho tot. Baix els seus peus, torsavan las herbas els brins, las flors s'esfullavan y la terra s'enfonzava guardant las banals petjadas.

La Idea se'ls mirava somrihenta. Tots ells, al atansarse al arbre, se creyan durla a dintre y moures per son impuls. Ella prou sabia qu'estava dintre d'ells, malgrat estarne fora; mes també sabia qu'ells no anavan cap al arbre moguts pel seu impuls, sinó per altra forsa qu'ells creyan ésser y venir d'ella. Y es clar, somreya.

Y'ls homes, que'ls uns anavan més depres-
sa y'ls altres ab més calma segons sas forsas

y desitj, no arribaven plegats, sinó un a un; y ella pogué anarlos interrogant.

Y arribá un pobre home, de cos torsat envers la terra; duya unas eynas de cavar sobre la espatlla y una destal a la mà. Y la Idea li digué «parla», y ell parlà:

—Jotinch devant meu un arbre pera tallarlo y ferne llenya, y treuren d'ella l'impost... y'l pa dels meus fills, y'l meu... si hi arriba.

—¿Qué més hi veus?—li preguntà la Idea.

—Res més—respongué l'Home.

—Donchs feste á una banda y espera.—

Y arribá un home flach, torrat pel sol y amagrit pels dejunis. Duya á la mà una capsa ahont cuydadosament, y clavadas ab agulles, hi guardava centenars de fullas y flors y arrels... Y interrogat igualment, digué:

—Aixó es pera ésser classificat. Res era mentres no estigué en son lloch. Jo li he donat y li he dit: sigas. Li he senyalat la colocació en la especie, del género, de la familia, del ordre, del regne. Y ja es. Jo l'he comprés.

—¿Res més?—afegí la Idea.

—¿Que't sembla poch?—

Y á una senyal d'aquella, l'home flach, torrat pel sol y amagrit pels dejunis, se feu á un cantó.

Y arribá un home de groixudas ulleras, eterna levita y barret alt, duhent una xeringa á la mà dreta, y á la esquerra una mà de morter y aquest. Y s'explicà:

—Qui t'ha comprés soch jo. Jo he vist ta sava circular y tas crostas desenrotllarse, y tas flors, y tas fullas y'l teu tronch donar els suchs pera detenir la mort... Jo t'he sabut expreme.

—¿Qué més?

—Res més... res més... y ara!—

Y la Idea somrigué, y l'home's feu á una banda.

Y arribá un home fumant en pipa y ab el barret de gayrell, duhent á la mà esquerra una caixa y unas fustas llargas, y á la dreta un tros de tela vasta estriada sobre unas altras. Y extasiatse devant del arbre, exclamà:

—Tu ets hermós.

—¿Qué més?—feu la Idea.

—Es hermós!

—¿Res més?

—Es hermós!!!...—

Y se'n anà cap á un cantó.

Y arribá un home pàlit, d'ulls somniadors, duhent una guitarra. Y al veure l'arbre, se posà las mans al cor y declamà:

—Oh tu, qu'has donat ombra als meus amors; tu que m'has donat las flors ab que adornar las trenas de ma aymada; y ubriagadoras aromas sols comparables á las del seu rebost de petons; y fruyts ab que remullar mos llabis ressechs després del cant; y cadencias ab tos mormulls per'afinar ma lira! Jo t'he entés; tu ets per mi; jo t'he fet cumplir el teu fi...—

La Idea, que s'aburria, l'agafà per un bras y l'ajegué á l'ombra, recomanantli que hi passés... una estona pera refrescarse, y ell hi restà ab llurs ulls somniadors girats en blanch.

Y arribá un home de mirada observadora y burleschs llabis, y un ayre de confiansa en si mateix, y digué:

—Ser qu'ara es, y no serà; y es creat y no es creat; y morirà y no morirà, y florirà y no florirà; y no es pols y ho es, y ho serà; y s'assecarà y no s'assecarà...

—No t'entenç—digué encongintse la Idea.

—Ni jo tampoch—afegí l'home, sense deixar de somriure y fentse á una banda.

Y arribá un home forsut, empenyat en aixecar á pols l'arbre y tot quant se li posés devant. Però la Idea li va dir que no li preguntava res.

Y hi arribaren una pila de gent de totes classes y formas, els uns ricament habillats, miserables els altres; però aquests tots s'assemblavan. Y com fos que tots haguessin atravesat el camp sense malícia y arribat á sota l'arbre perque si, sense motiu inicial, cap d'ells digué paraula.

Y entre aquests n'arribá un tot vestit de coloraynas y recubert de ferros, ab una eyna d'acer dintre un estuig penjat á un costat. Aquest se limità á mirar l'arbre ab despreci.

Y un altre tot vestit de negre, ab una eyna mortal y invisible sota l'estuig de sas parpelles mitj closas... Aquest aixecà'l cap enlayre piadosament, sense deixar per'xò de mirar en terra; creuhà las mans; s'ajupí com desitjant ser menos; va fer uns quants signes cabalistichs sobre sa cara y cos... y després d'haver fet tantas cosas, ni menys va veure l'arbre. Y com siga qu'anava caminant, hi

va ensopegar y's va fer un nyanyo al cap, tan gros que may més hi tindrà pel.

La Idea, al veurels tots aplegats, somrigué y'ls parlà aixís:

—Petits; petits; desgraciats!!... ¿Qué os mou?... Res sinó l'empenyo d'ésser rodas d'una màquina... Especialistas!!... Tots vos poséu al davant del cervell el vidre de vostra aptitud relativa, y os creyéu ésser la roda catarina d'una màquina, de la qu'estéu empenyats en formar part!—

Un mormull aletejà per sobre la multitud. El mormull semblava d'aprobació, perquè feya ¡Bé! però la e era més oberta... ¡¡Bèèè!!

La Idea continuà:

—Jo estich en vosaltres encara que'm vegeu fora de vosaltres; y soch sencera, y no'm fraccio. No admeto la circumstancialitat. La objectivitat de cada sér es una. Y'l seu color, total. Vosaltres que'm teniu, no'm sabéu tenir (1). No sou sinó *aptes*, y no penséu sinó per vostra aptitud. Cada un creu que'l medi que porta es el tot, y entre tots vostres medis, no portéu res, en junt. Sou uns petits que no'm comprenéu; uns miserables, uns desgraciats, uns necis, uns... — (2).

Llavors la indignació entre la massa fou gran. Semblava que s'havien posat d'acort pera donar la rahó a las últimas paraulas de la Idea (3). Y tots comensaren a cridar:

—La boja... la boja!!—

Y a tirarli terrossos.

Y la Idea s'evaporà (4).

Y llavors tots els homes comensaren sa tasca. Al entorn del arbre era un formiguer. Una mica apartat de tots, l'home de la pipa y'l barret de gayrell va posar tres pals en terra, junts d'a dalt; a sobre d'ells el cedàs atapahit; va ficar el dit gros dintre d'una fusta, y ab uns palets que tenian uns pels a la punta ahava prenent unas pastetas de color, y posantlas al cedàs, anant y venint, aclucant els ulls, obrintlos, ab un entusiasme que

feya fredat. L'arbre se'l mirava estranyat per un forat que tenia a la soca. L'home del tallant tregué l'eyna, y com siga que tots se li tiressin a sobre y no pogués assessorar a ningú, cregué sa dignitat ofesa y's tallà'l cap (1). L'home dels ropatjes negres, ab tot y'l nyanyo, encara no havia vist l'arbre, però com que mirava a terra, anava arpegant els fruyts cayguts. El de la capsa no tenia altra taleya qu'anarhi clavant flors y fullas, ab gran indignació del de la xeringa que las volia per'esprémelas y treuren el such. El de la guitarra tregué un ganivet y esculpi sobre la soca'l seu nom y'l de sa aymada entrellassats. bo y duhentse la mà que li quedava lliure (2) al pit. L'arbre va plorar unas gotas de sava. L'home de burlesca rialleta's limitava a donar consells y a contradirlos, y ningú se l'escoltava.

Y tots els que hi havian arribat, sense solta ni volta anavan arpegant las fullas que queyan...

A la fi l'home de la destrat donà dos cops en àngul recte a la soca, y era cosa de veure com tots llavors juntaren llurs esforços empenyentlo. Y l'arbre caygué com cauhen els deus no compresos: sens exhalar ni una queixa, però aixafant a tots els congregats.

No obstant, las arrels quedaren en terra.

Y ara hi há nova gent al voltant qu'esperan a que rebrotin.

Y esperan assentats.

Y ningú rega la terra. Cap d'ells es regador!...

La cosa va llarga.

F. PUJOLÀ Y VALLÉS.

(1) Pura fórmula, perquè ja no'n tenia.

(2) Al ferlo seure la Idea, ho va fer sobre la guitarra, aixafantla; de modo qu'estava en terra.

(1) L'home de la rialleta va pensar: ¿Tu també?

(2) La petitesa del medi-ambient que la voltava influïa en ella de tal manera, qu'estava en camí de parlar com un qualsevol.

(3) Digueuli a un jutge de qui depengui vostra llibertat qu'es un mal jutge, y ja veuréu com farà tots els possibles, bo y ofés, pera donarvos la rahó. Després dirán que ningú s'escolta a ningú!

(4) Va fer bé... Ves, si la tocan!

RUSTICUS SATYRICUS

ó sia

EL DRAPAYRE SATIRICH

Al amich Pompeyus Gener.

Mon amich y mestre: M'agradaria molt que un dia poguessiu veure un espectacle en extrèm curiós y per demés interessant, que jo casi diariament contemplo desde la porta de ma casa. Creguéu que vos agradaria de debó y'n treuriau més experiència y filosofia que fullejant las obras dels grans pensadors.

Anéu meditant lo que os vaig á contar.

Ja fa bastants mesos, casi cada dia, quan al mati, quan á la tarde, tot trevallant, sento un toch de trompeta seguit d'un crit llarch y reflat, surto al carrer y veig que passa un drapayre, el *rusticus satyricus* de qui os parlo. Es un drapayre digne d'haver nascut á Grecia durant el sigle de Perycles ó á Roma durant el d'August, en que tothóm filosofava y era molt comú veure néixer de la *pleb* algún philosoph ó algún poeta, que després d'haverse ocupat en las feynas més ordinarias, sos mérits el portavan fins als mateixos grahons del trono imperial.

Ja veuréu si va lluny el meu drapayre; ja veuréu si filosofa ab tota la profundetat d'un Aristótelis, y si maneja la sátira ab tota la intenció d'un Juvenal.

El meu drapayre no escriu: fa filosofia venda. Comenséu per comptar que porta un carret tot desllorigat de las baranas y ab las varas afegidas. Las bossas son d'espart y están tan esfilagarsadas, que per alli ahont passa, si hi há fanch ó pols, hi deixa uns rastres com si hi haguessin passat una remada de serps. El burret que tira'l carro es una bestiola vella y nafrada, el pel llarch y las orellas caygudas com si fos un burro perdi-guer, y en quant á forsa, ne té tan poca, que quan se li encalla la roda en una mica de fanguera, al drapayre no li queda més remey que pitjar els raigs de la roda pera tirar el carro avant.

Peró lo més curiós es la càrrega que porta. Jo no sé d'ahont rediable treu tanta *manifatura*. L'un dia'l veig que passa carregat de trastos vells, deslluhiats, corcats y inservibles, trastos passats de moda, sens art, que ja per tot arreu tiran al carrer.

L'altre dia passa ple de roba bruta y estripada, pellingos que ab prou feynas servirian pera tapar las vergonyas de qui s'ho posés.

L'altre dia va càrregat de llibres; llibres vells y atrocinats, minats pels corchs que rosegan las cosas vellas y pel corch de la tonteria que rosega las cosas novas; llibres plens de ciencia inútil y art desacreditat, impedimenta de coneixements vans y esplays mal-sans y supersticiosos que malmeten el cervell y'l cor en lloch d'educarlos, rebutj de poble civilisat...

Un altre dia porta maquinaria y eynas de arts y oficis; però quina maquinaria y quinas eynas! Podéu comptar, quan las donan al drapayre! Trossos de màquinas rovelladas y antigas, inservibles, atrassadas y mal fetas; eynas gastadas que feyan el seu servey per allà'l temps de la picó, taradas, esquarteradas y plenas de rovell...

Devegadas he vist que porta armas: fusells dels sistemes més atrassats, espasas antigas y oscadas, pistolas de las que's carregan per ja boca, y fins un dia portava un canonot del temps de Carles III, que algú potser havia sustret de Montjuich.

També hi há vegadas, si bé molt pocas, que porta quadros y estatuas. Quinas obras d'art, amich! Cromos de menjador atrocinats y sense cap valor artistich; estatuas modeladas toscament ó sortidas d'un motllo sense gracia, que podria comprar qualsevol adroguer pera posar á la seva torra del Putxet...

Un dia si que portava una càrrega curiosa. Eram poch dias després del Carnaval, y portava tota una carretada de personatjes de cartró qu'havian servit pera fer una mascarada á una colla de trempats de una societat del Poble-Sech. Feya riure contemplarlos ab aquellas fatxas tan serias y extranyas: l'un anava vestit de general, l'altre de ministre, l'altre de bisbe; l'un era un milionari, l'altre un diputat, l'altre un cacich, l'altre feya de poble... tot'una farsa de la nostra societat.

Y sobre tot aixó, mon amich y mestre Gener, filosof y critich, cobejantho tot, amparantho tot, simbolisantho tot, ¿sabéu qué hi posa l'intrèpit drapayre? La bandera... una bandera rebregada y bruta, plena d'esqueixos y de penjolls, que'l vent fa volejar.

Alashoras jo, desde ma porta, admirat de

aquella profundetat filosòfica, d'aquella crítica càustica, d'aquell simbolisme grandios, que may he trobat en els llibres dels grans escriptors, me sento petit davant d'aquell infelís drapayre, y'l proclamo el primer crítich d'Espanya.

JOSEPH ALADERN.

LLIBRES REBUTS

CARMENCITA, per Giuseppe Gramegna.— G. Maggi, editor. — Torre Annunziata, 1900.

Avans de llegir el llibre que'ns ha remès el distingit director de la *Revue Franco-Italienne et du Monde Latin*, de Nàpols, la forma especial y elegant de la edició's feu endevinar que son autor pertanyia a alguns de aqueixos grups literaris que's proposan realisar l'Art fugint de motllos vells y rutinaris, desfentse de tota traba en l'acció, y tendint a un perfeccionament més ó menys ilusori.

No creyém gayre en las innovacions artisticas. La major part de las tentativas fetas per assolir un grau major de perfecció's reduheixen al conreu d'una forma determinada que fa oblidar moltes vegades que no es ella lo principal, y que si'l refinament artistich ben entès es una gran qualitat, també en ocasions es indicatiu de degeneració ó decadència. Es clar que qui té talent fins en sos erros es digne de consideració, pero també es cert que qui realment val en totes las tendencias, ab totes las formas triomfarà, sense qu'estableixi cap escola. Las escolas indicant inferioritat, sujeció a un mestre; sols ell es qui té personalitat; els que a n'ell s'amotllen es perque no tenen personalitat veritable, y no pasarán may de deixebles.

El senyor Gramegna, malgrat sos rebuscaments de llenguatge y'l seu alambicament que fan l'efecte de que pren lo accessori per principal y que confia massa en la extravagancia, no deixa de possehir qualitats remarcables que li permetrán fer quelcóm que s'aparti de la vulgaritat. En el prólech es ahont més revela sa cultura refinadissima, els seus propòsits de regenerar l'Art dramàtica; però no ha estat a la mateixa altura al realisar sas inspiracions.

En Gramegna somnia en un teatre ideal en quin tot sia superior y depurat: escenari, autors, actors y públich.

«El teatre d'Art,—diu,—excelsa expressió de la estètica y com a tal realisant l'ideal que's sent y idealisant lo real que's veu, té de mirar a lo Sublim, qu'es producte de lo Bell associat a lo Gran; però per assolir la

perfecció no podrà may servirse d'un medi imperfecte y estèril d'ideals.»

«El poeta,—afegeix,—qu'en la forma dramàtica hi veu la immediata expressió de la vida y la irradiació pura del pensament, sabrà fer perdurable la seva obra. Escriure pel teatre, mes no pera'l teatre. No es per virtut histriònica que Kalidassa, Bhavabuti, Sòfocles, Shakespeare, Marlowe, Calderón y Goete sobreviuen a llur sigle. Sa cambra de treball es el teatre, el lector es l'interpret, la propia fantasia l'escenari, y'l públich es la fama universal.»

En sa concepció, segons escriu, «s'inicia una idealitat individualista» produhida per la fusió de las teorías estéticas de Nietzsche, Carlyle y Rusquin; en ella «l'individualisme de dos tipos se transforma per la victòria del propi Jo de manera oposada: una dona que cerca en l'Art la essència de la vida y veu en el teatre'l triomf del seu idealisme estètic, un home que busca en la independència sensual la seva perfecció ideal, la integritat del idioteisme, però que, vensut en la inversió primera de la seva naturalesa humana, se veu obligat a demanar al amor la essència de la vida.»

Hem de confessar que l'obra de Gramegna ens ha causat una impressió bastant extranya é indecisa. Avans que tot, ens cal manifestar que no hem sabut veure en ella la realisació, ni tan sols parcial, de las aspiracions del autor. Es un drama com molts altres que podria ésser representat en un teatre qualsevol, pels actors ordinaris, y ésser escoltat pel mateix públich rutinari que acudeix als espectacles.

En mitj d'escenas vulgars per sa concepció y factura, s'hi troban trossos de poesia delicada, y fina observació psicològica; però'l conjunt no resulta, y al dir aixó es perque no volém judicar *Carmencita* com una obra de las que ordinariament s'escriuen, sinó colocantnos en el punt de mira qu'ha escullit l'autor.

Per ara, reconeixent el seu mèrit innegable, hem de reconeixre també que'l seu ideal estètic no es més que un somni; però esperém y confiém qu'en altrás obras sabrà l'autor exteriorisar millor el seu pensament, que ja es molt tenir, com té ell, somnis d'artista.

L'ACCIÓ MORAL MODERNA. — TIPOS REPRESENTATIVUS.—Conferencia llegida en l'«Ateneo Barcelonés» el 15 de febrer de 1901, per Ernest Vendrell. — Tip. L'Avenç. — Barcelona, 1901.

Com qu'estimém com el qui més a Barcelona y aixó'ns guardará d'ésser titllats de

sospitosos, però som també molts aymants de la veritat, y nostres actes ens permeten enorgullirnos d'aqueix ùnic mèrit nostre, demaném avuy llicència, ja que la notable conferencia del senyor Vendrell ho fa venir a tom, pera dir unas quantas veritats, encara que cada dia'ns convencém més de que fan perdre las amistats que més fermes semblavan.

Ja podém cridar tant com vulguém: es un fet, per desgracia massa cert, que la vida intelectual á Barcelona es migrada y esquifida. Hi há molts que pensan, hi há molts qu'estudian, hi há molts que trevallen; però n'hi há molt pocs qu'ho demostrin y molts menos que se'n preocupin.

La vida de las societats artísticas ó científicas, d'aqueixos centres de cultura qu'haurian d'irradiar la llum creadora, vivificant y salvadora, del veritable progrés, que fa gran á un poble, sols se manifesta sistemàticament en la data reglamentaria, ab resultats negatius.

El Foment, reunintse pera reelegir el president y enviar á Madrid una comisió ó un telégram; la Económica, per'admetre socis ó votar compromissaris pera la elecció d'un senador; l'Academia de Llegislació, pera obrir las sessions y tancarlas, y l'Ateneu pera aixoplugar als que hi van á jugar al tresillo, pendre café ó formar penyas que no tenen altra misió que parlar mal las unas de las otras, ab l'aggravant de que totes tenen rahó, generalment: veus aquí nostres centres de cultura. Sols certas associacions de jovent entusiasta mostran un esclat de vida que fa engendrar falagueras esperansas; però ja es hora de que no visquém tan sols d'ilusions.

La célebre *conquista* del Ateneu pels elements catalanistas feya esperar un desvetllament del esperit intelectual de Barcelona, però'ls que lograren, y no es poch, reivindicar la dignitat de nostra llengua, no's preocuparen de lo qu'es tan essencial pera Catalunya, de demostrar lo que val y de trevallar pera que valgui més.

Per sort, aquest any un grupo de joves ha organitzat una serie de conferencias d'esperit radical que tendeix á rompre l'estret circul de nostra vida intelectual, fentnos respirar l'ayre vivificador del progrés universal. La primera de las conferencias fou á càrrech del senyor Vendrell, y per cert que no podia desitjarse millor comensament. No hem de parlarne avuy porque ja'n publicarem un extracte á son degut temps, y sols ens cal, al remenciarlo pels exemplars ab que'ns ha afavorit, enviarli nostra felicitació per la encertada idea de donar á la estampa'l seu valió trevall, facilitant aixis un estudi que tan profitós pot ésser pera qui sápigam capirlo y meditarlo.

Ja varem anunciar á nostres lectors l'aparició á Madrid d'un periòdich de tendencias modernas titulat *Arte Joven*. El número primer, qu'hem rebut, ens ha refermat las esperansas que'ns feu concebir el número preliminar.

En el paragraf que copiém ens enviá una afectuosa abraçada de companyerisme que acceptém de tot cor y li retorném ab nostres millors auguris.

«*Arte Joven* saluda á la prensa en general, y particularmente á los periódicos que luchan por el arte, despreciando viejos rutinariosismos.

A los redactores de *JOVENTUT*, de Barcelona, manda un cariñoso abrazo. *Arte Joven* ha sido acogido allí con entusiasmo; nosotros, que no tenemos compromisos con nadie y poseemos suficientes energías para despreciar á los que, solapadamente, tratan de hacernos fracasar en nuestra obra de regeneración, vemos con admiración un periódico que sustenta ideales similares á los nuestros y que sabe seguir su camino á pesar de la burla de los ignorantes y de las zancadillas de los envidiosos.»

Qué n'ha d'ésser de pesada la tasca qu'ha emprés nostre benvolgut company! En aquella vila momificada, que tan sols alegran las coloraynas d'una indumentaria digna d'un pais de vanó, ùnic producte d'exportació junt ab els toros y'ls galons dels uniformes qu'en res se diferencian de las llureyas; en aquella vila que considera més artístich el periòdich que té millor màquina instantania y que nodreix la seva inteligencia ab fantasias del passat y mentidas del present, que pera donar senyals de vida ha de desenterrar els morts, de Cervantes per avall!... Un periòdich que no publiqui els retratos dels quatre ó cinch personatjes que tots de sobra coneixém y no'ls hi serveixi'ls plats á que está tan avesat el seu paladar, tan clàssichs com el *clásico puchero*; un periòdich aixis no pot arrelarhi, y si ho logrés, gran seria la seva gloria y major nostra satisfacció, porque fora una proba de que no es morta una terra qu'hem d'estimar, si no hi hagués altrás rahons, porque es vehina nostra.

Mes nosaltres que sabém lo que costa lluytar per l'Art y la Justicia, fins en una ciutat com Barcelona que's diu *culta, intelectual, y ab vistas á Europa*, ens esgarriém al pensar la forsa de voluntat que'ls caldrá en aquella vila *arqueològica*, y'ls hi desitjém una complerta victoria, que será tant més honrosa quant més difícil es. Els enviém una forta encaixada en penyora de bona amistat y companyerisme.

ORIOL MARTÍ.

TEATRES

LICEU.—INAUGURACIÓ DE LA TEMPORADA.

El *Gran Teatro del Liceo*, reanudant antigas costums, ha obert la temporada de primavera ab una companyia dramática italiana, ab lo que ha donat lloch á que las discusions sobre si'l teatre reuneix ó no condicions favorables pera la declamació's reprenguin ab més calor que may.

Sembla que la respectable classe de propietaris y assimilats d'abono constant, hi tenen molt que dir y fan tot un curs d'anatomia descriptiva del local ab aquella gravetat y suficiencia propies de qui conceix el terrenó á pams, donchs ha tingut temps sobrat pera fersen càrrech durant las llargas horas d'insomni que hi ha passat suauament afalagat per dolsas y fàcils melodias.

Un dels més llestos ens feya notar els grans inconvenients del local. «Es massa gran—deya—y las veus ressonan d'una modo estrany, arribant á voltas al espectador netas y vibrants, y á voltas confosas; y aixó succeheix porque si'ls actors, al moures y accionar comensan, per exemple, una frase decara al fons de la sala y'l acaban d'espalllas, aquesta frase, que al comensar arriba clara, acaba perduda en un remoreig inintel·ligible. Y no serveix que'ls actors esforsin las veus, puig alashoras lo que aquestas guanyan en intensitat ho perden en armonia y sonan estridents. Un altre inconvenient, d'òptica aquest: en un actor dramàtic la fesomia y'l gesto son importantissims, y sobre tot en obras modernas que demanan molta naturalitat y vida en la expressió, que deu ésser tan sobria com poch *teatral*. Donchs bé: ¿no s'escaparán necessàriament tots aquests detalls al espectador llunyà que no tingui la paciència d'estar sempre ab els *gemelos* als ulls?» Moltes altres cosas ens va dir, més ó menys atinadas, tendint á demostrar que si en realitat l'art dramàtic modern aspira com totas las arts á trencar motllos y desferse, dintre de lo possible, de vellass y arreladas convencions, un teatre tan gran es molt poch á propòsit pera lograrho. «Desde'l quint pis—afegia—l'escenari reduhit sembla un teatre de putxinellis que's bellugan indecisos y parlan confósament.»

Totas aquestas rahons, que no deixan de tenir el seu pes, ens convencen d'una cosa, y es: que ni'l propietari ni l'abonat volen drama al Liceu. Ara en quant á convencens de que no li volen per desinteressat amor al art, francament, no ho han lograt. Y no'ns en hem convensut porque'l primer dia, en que'l teatre estava ple y en que «la hermosa sala del Liceo, deslumbrante, resultaba un adecuado estuche de tanta belleza y elegancia» com diu ab molta originalitat *El Liberal*, vàrem veure moltes caras ensopidas,

molts ulls cluchs, molts llabis tancats y molts badalls escadussers que revelavan l'anyoransa d'altras nits alegras en que al compàs d'un concertant. ó al compàs d'una marxa sorollosa, tots els sentits se despertan y un altre concertant més vulgar qu'aquell s'eleva de la sala: el concertant de las petitas envejas, dels petits rencors, de las petitas rivalitats, dels petits amors, dels petits gelos, de las petitas ilusions y dels petits fàstichs: pa de cada dia ó millor de cada nit, d'una burgesia insubstancial y lleugera.

Ab tot aixó no hem parlat de la Reiter. Ja'n parlarem més detingudament un altre dia, quan, haventla vist en més obras, podrém fernos millor càrrech de las sevas qualitats. Avuy sols podem parlar de la interpretació que dona á *Mme. Sans-Gène*, un dels tipos més ben dibuixats per l'enginyós Sardou. Virginia Reiter, qu'es guapa y esbelta, ens va causar bona impressió. El seu rostre, expressiu y movable, la seva flexibilitat de moviments, tal volta un xich amanerats, la veu clara, que's desfá en francas y armoniosas rialladas, y'l coneixement del tipo que interpreta, fan que aquest li vingui com anell al dit. La planxadora qu'arriba á marescala de Fransa conservant l'orgull del seu primitiu estat, y'l bon humor, y la picardia, y la serena petulancia naturals en ella, la fa la Reiter ab una certa vulgaritat qu'en ella sembla natural y que tal volta la perjudicarà en altres personatjes. Las escenas ab Napoleón del tercer y quart actes, la de la proba del vestit, la de la recepció, etc., va dirlas y accionarlas ab veritat, sobre tot la escena ab son marit, que li valgué una ovació.

Del resto de la companyia tampoch ne dirém gran cosa. Ens sembla que no hi ha cap notabilitat. No obstant, el que feya de Napoleón va tenir alguns detalls justos, encara qu'en conjunt no'ns va satisfer. Se li nota massa la violencia pera reproduhir un tipo tradicional. Se ressentia, ademés, de lo que'ls francesos ne diuen *pose*.

EMILI TINTORER.

NOVAS

La vigília de Pasqua fou obsequiada aquesta redacció per diferents societats corals que vingueren a cantar les típiques *caramellas*, resultant l'acte una vera manifestació de cultura y de patriotisme.

Vingueren la secció coral de «Catalunya y Avant», l'«Orfeó Canigó», la societat «Pis-ky-Fai», la «Unió Mercantil», «La Palma de Barcelona» y «La Palma de Catalunya», cantantse *La Marsellesa*, *Els tres tambors*, *Las flors de Maig*, *L'Escut de Catalunya*, *Aubada*, *La dolça nineta*, *La Maquinista*, *L'emigrant*, *L'arbre sagrat*, *Els Segadors* y altres cançons populars de nostra Catalunya. Sobressortiren, per l'entusiasme ab que foren cantades y aplaudides, *Els Segadors* y *La Marsellesa*, aqueixos dos vibrants y magnífichs himnes de patria y llibertat que tant conmovien sempre al poble català.

En diferents ocasions la espayosa plassa del Teatre va omplirse de gent qu'aplaudia als choristas y al Estandart català de l'època de la guerra ab el Comte-duch (propietat d'en Pompeyus Gener), qu'en nostres balconcs onejava.

Al pujar els choristas de las diferents societats a la redacció, varen ferse entusiastes brindis y's repetiren las cançons patriòtiques, essent novament aplaudides, y ab major entusiasme encara, per l'imens públich situat a la plassa.

A las quatre del mati acabava tan agradable festa, sols comparable a la que tingué lloch en igual fetxa del any anterior. A nosaltres ens ha complagut doblement, per haverse posat altre cop de manifest la simpatia ab que'ls bons catalans miran la campanya que venim fent pera'l bé de Catalunya, son progrés y sa autonomia.

A pesar de las persecucions de qu'hem sigut objecte, a pesar dels estats de siti y de todas las midas de rigor presas pels enemics del Catalanisme, aquest va fent sa via a la quieta, y tan prompte com té ocasió d'alsar novament la veu, fa saber que fins en las èpocas de més penúria no ha sigut estéril la seva tasca.

La idea exposada per una distingida dama y poetisa, de costejar una bandera pera la *Unió Catalanista*, fou acollida ab gran simpatia per las donas de nostra terra, y la suscripció iniciada temps enrera ha anat creixent, y creixerà cada dia més, convertintse aquell lloable propòsit en una hermosa realitat. Que las nostras doctrinas son las úniques que responen al esperit de la terra, y que arrencan del si de las familias, la dona catalana ho està probant.

Las adhesions y las cantitats pera la realització de tan patriòtica idea, continúan re-

bentse en la «Lliga de Catalunya» y en l'«Associació Popular Regionalista».

La *Unió Catalanista* ha posat en circulació diferents medallas encunyadas en or, plata y coure, qu'ostentan un magnífich relleu y un patriòtic lema, constant en ellas l'any de sa encunyació, ó sia'l 1900. Se troban de venda en el domicili de la *Unió*, Canuda, 4, primer.

Després de deu mesos de suspensió a causa de trobarse Barcelona en estat de guerra, hem tingut la satisfacció de veure apareixe novament *La Nació Catalana*, valent quinzenari que tant de bé ha fet a la nostra causa, y que tant promet en bé d'ella.

Rebi la nostra més coral salutació.

Ha aparegut a Barcelona, y ha visitat nostra redacció, un nou diari castellà de gran informació, *El Liberal*, fundat per la mateixa empresa de *El Liberal* de Madrid.

Desitjem que vagi per bon camí, y li retornem el salutó.

La conferencia sobre «Teatre Popular» donada en el local de l'Associació Popular Regionalista'l dia 2 del corrent per nostre amic l'Adrià Gual, revestí'l caràcter d'aconteixement artístich. La sala d'actes era plena de gom a gom d'escullit públich qu'escoltà ab reculliment tot el devassall de datos y d'opinions sentadas per en Gual. Aquest va fer ab notable concisió la historia del Teatre en tots els temps, definint els caràcters dels autors y dels actors. A la nostra burgesia va fuhetejarla violentment, dolentse de que vagi a teatro a riure, ó a distreures del aburrimient que li proporcionan els propis cabals, esmersats grollerament. També's dolgué de que molts que's diuen artistes y que may han fet cap tentativa seria, ridiculisin las conviccions dels sans, conviccions que tart ó d'hora han de fructificar, posant en bon lloch a Catalunya dintre'l món del art.

La presentació del conferenciant al públich de la «Popular Regionalista» va ferla nostre company de redacció en Busquets y Punset, remarcant las bonas qualitats que a n'en Gual adornan, entre las que sobressorten sa perseverancia y sa conciencia artistica.

Després de la lectura de *Blancaflor*, que va fer en Gual, com a mostra de son teatre, el públich aplaudi ab tal entusiasme, que'l conferenciant hagué de llegir quelcòm més, repetintse la ovació llargament.

Al donar la enhorabona a n'en Gual, felicitem a l'«Associació Popular Regionalista»

per la manera com sab revifarse del ensopiment de que semblava estar posseïda.

Ab vistosa concurrencia y ab tota serietat, se verificà'l diumenge passat en el Saló de Cent de Casa la Ciutat el repartiment de premis als autors llorejats en el Certamen organitzat per la revista *Catalunya Artística*. El President del jurat y director de dit periòdic llegí un discurs ben armonitzat ab l'ayre de la festa; el secretari, després de sa memoria, descloué'ls plechs que contenian els noms dels autors llorejats. Aquests foren:

Don Lluís Gispert y Casellas, ab la flor natural. Al alsarse d'entre la multitud el sapat jovincel y pujar la reyna de la festa al estrado, esclatà un gran aplauso. El secretari la proclamà, y resultà electa la hermosa senyoreta Josepha Folquet y Ramón. Llegí'l poeta fragments de son treball llorejat, qu'es tota una pessa poètica plena d'esperansa pera las lletres. S'aplaudi molt.

Resultaren ademés premiats, entre altres: Rv. Jascinto Verdager, Francesch Ubach y Vinyeta, Manel Folch y Torres, Nogueras Oller, Novellas de Molins, Joan M.ª Guasch, Jules Delpont, Soler y Escofet, Negre, Rafel Folch y Capdevila, Ginestà y Argimón.

El premi obtingut per nostre respectable amic y col·laborador mossén Verdager, consisteix en una hermosa escultura oferta per la senyora Viuda de Reixach é inspirada en una composició del propi mossén Cinto, qui no pogué assistir a la festa per haver d'atendre a las moltes obligacions que li imposan sos superiors eclesiàstichs, però qual nom fou calurosament aplaudit al descloure'l secretari el plech que'l contenia.

De la part musical foren premiats l'Eusebi Guiteras per una gentilsardana, la Senyoreta d'Argila, en Sancho Marraco y en Pere Serra.

Nostre estimat col·laborador y amic Antoni Bori Fontestà, membre del jurat, donà las mercès ab un discurs hermosissim, breu y concis, que tothom aplaudi.

Prop de las set acabà tan simpàtica festa.

Nostre estimat amic y col·laborador en Antoni Ribera, que com saben nostres lectors se troba fa temps a Alemanya perfeccionant sos estudis, acaba d'obtenir un nou èxit en sa carrera de director d'orquestra, segons llegim en els diaris de Nuremberg.

Traduhim lo següent del *Fränkische Kurier* del 2 del corrent:

«El divendres passat se donà un concert a la sala d'Hèrcules baix la direcció del mestre director y concertador d'orquestra en Antoni Ribera, de Barcelona, de qui ns quedava encara grat recort, pel concert que va dirigir l'any passat. La orquestra era la del senyor

Krug-Waldsee, però reforsada. En Ribera dirigí una sinfonia en do menor del seu compatrici en Joaquim Cassadó y Valls. La sinfonia representa la humanitat en sa lluyta entre'l bé y el mal. No's pot negar a la música cert interès; a cops es original, y en altres ens mostra algunas bel·lesas. El primer temps, el qual presenta grans dificultats d'execució (especialment la part d'oboe), que foren brillantment vensudas, fou el que ns agradà més. En general presenta tota la composició, ab sa instrumentació carregada (que no sempre's pot dir que sia hermosa), grans dificultats d'execució que aquí foren d'un modo excelent vensudas. En Ribera dirigí ab gran maestria y feu lo possible pera fer valer la obra de son compatrici, posant al mateix temps de relleu sas bel·lesas. El públich seguí ab atenció creixent els tres temps, y aplaudi ab gran calor.»

El *General Anzeiger* del dia 30 de mars, diu aixis:

«La segona part del concert d'ahir se componia de la sinfonia dramàtica del senyor J. Cassadó y Valls, dirigida pel mestre Ribera. En la primera part (que representa'l Carnaval), el compositor logra son objecte més aviat ab dissonancias que per medi d'una configuració harmònica, encara que grotesca, del contingut melòdic del programa. Millor logra'l compositor son propòsit en el segon temps, el qual descriu la Quaresma. Al menos aquí, sense que presenti ideas noves, las sab descriure d'una manera més propia. Allí ahont ha lograt millor son objecte es en el tercer temps: *Resurrecció y Triomf*. Aquesta apoteosis musical resulta distingida, tant per la manera com estan escullits els elements qu'han de servir pera l'objecte, com per sa construcció. En Ribera, de qui encara ns quedava'l grat recort que'ns deixà l'any passat, dirigí la composició del seu compatriota ab interès, y demostrà un cop més ésser un gran director. Ja que avuy dia tota l'atenció's reconcentra en la persona del director, y aquest ve a ésser com el fi de totes las miradas, me será permès fer constar que baix aquest punt de vista en Ribera deixa una impressió molt agradable per la manera noble y elegant com porta la batuta. El numerós públich qu'assistí al concert li prodigà molts aplausos.»

Hem tingut el gust d'estrenye la mà de nostre estimadíssim amic y notable col·laborador en Pujulà y Vallès, qu'ha retornat de París pera passar una temporada entre nosaltres. Ell, a qui hem considerat sempre més que com a col·laborador, ens ajudarà ab major assiduitat durant sa estada a Barcelona en nostras tasques periodísticas, y creyém que será molt del agrado de nostres lectors veu-

rel ab son verdader caràcter, això es, formant part de nostra redacció.

Molt el Catalanisme espera d'ell. Al entregar al venerable Krüger el Missatge que li endressà la *Unió Catalanista*, no feu més que iniciar la valenta campanya qu'ha de sostenir en aquell centre de civilització en pro de Catalunya.

No'ns queda espai pera donar compte del *meeting* catalanista celebrat el passat dilluns a Castellar del Vallès. Basti dir que de tots els pobles comarcans hi acudi gran gentada, y que la explicació de nostre programa, feta per individus de la *Unió Catalanista* y per altres dignes companys de causa, produhi moltes manifestacions d'entusiasme.

Sens dubte que a Castellar servaran sempre un agradable recort d'aqueix patriòtic

acte, qu'esdevindrà tan profitós pera Catalunya com tots els qu'en diversos pobles venen celebrantse baix els auspicis de la *Unió*.

Avant sempre!

Els subscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats á suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertencia fem als corresponents.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent:	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

TAPAS

PERA LA ENQUADERNACIO DE "JOVENTUT"

Se venen al preu de 2'50 pessetas.

Tapas y encuadernació, 3 pessetas.

Coleccions del any 1900, encuadernadas, 10 pessetas.